

Kaderstelling voor het Beleidsprogramma
Recreatie, Toerisme, Sport en Bewegen
2026 - 2029

21 mei 2025

1. Basis voor de kaders

Onze ambitie

De provincie Utrecht staat de komende jaren voor een groot aantal maatschappelijke uitdagingen: de woningbouw, meebewegen met klimaatverandering, duurzame energie, bereikbaarheid, ruimte voor bedrijven, circulaire economie en duurzame landbouw (kringlooplandbouw). Tussen al die maatschappelijke uitdagingen is en blijft het ook onze ambitie om te zorgen dat iedereen in de provincie Utrecht (inwoners én bezoekers) de kans moet krijgen om te genieten en te ontspannen in de provincie Utrecht, zowel nu als in de toekomst. Juist om dat te bereiken, is samenwerking met andere beleidsterreinen en met partners van het grootste belang, zodat iedereen in de provincie buiten kan bewegen, beleven en ontspannen.

Om die ambitie in te vullen, maakt de provincie beleid op het gebied van recreatie, toerisme, sport en bewegen voor de komende jaren (2026 – 2029). Daarbij zijn we realistisch en kijken we niet alleen naar wat we willen doen, maar ook naar wat we kunnen doen. Om uitvoerbaar beleid te maken, houdt de provincie rekening met bestaande afspraken en de beschikbare beleidsinstrumenten, zowel financieel als inhoudelijk. Deze Kaderstelling biedt houvast om ook in de komende jaren uitvoerbaar en realistisch beleid te maken.

Ontwikkelingen

Bij de kaders houden we rekening met belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen:

1. Toenemende behoefte aan voorzieningen

De bevolking in de provincie Utrecht blijft groeien. Daarom is het van belang dat de mogelijkheden om buiten (in het groen) te recreëren meegroeien. Voor de ontwikkeling van nieuw groen is onder meer het programma Groen Groeit Mee opgericht, dat zorgt dat bij woningbouw ook nieuwe groene recreatieve voorzieningen de aandacht krijgen.

2. Grote beheer- en onderhoudsopgave

Niet alleen zijn voldoende investeringen voor aankoop en inrichting van nieuwe recreatieve voorzieningen nodig, maar ook structurele borging van beheer en onderhoud van bestaande en nieuwe voorzieningen is van essentieel belang. In de afgelopen jaren is gebleken dat dit belang niet altijd goed is meegenomen in de inrichting van gebieden. Deze opgave is provinciebreed en speelt zowel bij bestaande voorzieningen als bij het aanleggen van nieuwe voorzieningen.

3. Druk op de ruimte

De druk op de ruimte in de provincie Utrecht is groot. Tegelijkertijd neemt de recreatie, sport- en beweegbehoefte de komende tijd toe, zowel door een groeiend inwonersaantal als door een groeiend aantal bezoekers. Ook dit heeft impact op de ruimte. Waar mogelijk combineren we ruimtelijke functies, maar de toenemende druk op de ruimte vraagt ook om goed onderbouwde keuzes (bijvoorbeeld waar het gaat om zonering). Niet alle maatschappelijke opgaven zijn ruimtelijk altijd goed te combineren.

4. Spreiden van bezoek

Voor recreatie, toerisme, sport en bewegen is het spreiden van bezoek in tijd en ruimte van toenemend belang, omdat er op sommige plekken sprake is van overbelasting is en op andere plekken sprake is van onderbenutting. Bij de onderbenutting speelt vaak mee dat de bereikbaarheid, toegankelijkheid en de beleefbaarheid in deze gebieden niet op orde zijn.

5. Gezondheid en beweging

Slechts 44% van de Nederlanders beweegt voldoende en sinds 2020 voldoen steeds minder Nederlanders aan de beweegrichtlijn. Het sporten en bewegen in de openbare ruimte, dat de afgelopen jaren sterk is toegenomen, biedt kansen voor een actieve en gezonde leefstijl. Om die kansen te benutten, is het nodig om bij ruimtelijke afwegingen ook het belang van sporten en bewegen en een gezonde leefomgeving mee te nemen.

6. Toenemende druk op de financiën

Door het aankomende 'Ravijnjaar' (2026) staan de financiën van gemeenten onder druk. Bij de provincie Utrecht geldt dat, gezien alle opgaven waar we provinciebreed voor staan, de middelen beperkt zijn. Beleid dat we maken, moet uitvoerbaar en financieel mogelijk zijn, ook voor onze partners.

2. Thema's

De ambitie voor de komende vier jaar is dat iedereen kan bewegen, beleven en ontspannen. Om dit te bereiken zetten we in op vier thema's. Deze zijn gebaseerd op de trends en ontwikkelingen, de uitkomsten van de evaluaties van de vorige programma's en de bespreking van de Startnotitie in de commissie BEC d.d. 22 januari 2025.

1. Ontwikkelen, beheren en onderhouden recreatiegebieden en recreatieve voorzieningen

Juist in een provincie waar de druk op de ruimte toeneemt, is het belangrijk om ruimte te blijven bieden aan een leefomgeving waarin je kunt ontspannen. Daarom zetten we in op het optimaal beheren, benutten en beleven van recreatieve voorzieningen en recreatiegebieden.

2. Wandelen, fietsen en varen

De provincie beschikt op dit moment over een uitgebreid recreatief hoofdrouthenetwerk met fiets-, wandel- en vaarroutes. Toch blijft het een uitdaging om het routenetwerk compleet, veilig en aantrekkelijk te houden. Zo is de druk op de ruimte soms zo groot dat er paden of routes afgesloten worden, terwijl die juist van belang zijn om recreatiegebieden en recreatieve voorzieningen met elkaar te verbinden. De ambitie is om het netwerk aan routes te behouden, onder de aandacht te brengen, uit te breiden en beter aan te sluiten op de lokale routes, die onder verantwoordelijkheid van de gemeenten vallen.

3. Spreiden van en sturen op bezoek

De groei van inwoners en bezoekers zorgt voor knelpunten op plekken met (te)veel bezoekers, maar biedt ook kansen voor andere plekken in de provincie. Daarom is het belangrijk om te sturen op bezoek, met goede informatieverstrekking over interessante plekken en routes in de provincie Utrecht. Zo kan recreatie van (economische) waarde zijn in de hele provincie.

4. Bewegen en gezondheid

Buiten actief zijn is belangrijk voor de fysieke en mentale gezondheid. We willen de openbare ruimte daarom benutten om te sporten en bewegen. De recreatiegebieden bieden mensen de mogelijkheid om buiten te bewegen, dicht bij hun eigen huis.

3. Kaders voor de verschillende thema's

1. Ontwikkelen, beheren en onderhouden recreatiegebieden en recreatieve voorzieningen

- a. De provincie stuurt erop dat iedereen in de hele provincie kan bewegen, beleven en ontspannen

In de provincie blijven we streven naar een evenwichtige verdeling van recreatieve mogelijkheden. De provincie heeft een grote diversiteit in landschappen en voorzieningen en elk deelgebied vereist een andere focus en aanpak. De organisatiestructuren, governance en geldstromen om die verdeling te garanderen, verschillen per (deel)gebied van de provincie:

- In het westen van de provincie werken we samen in de recreatieschappen, benutten we de gelden uit het UPLG om waar mogelijk recreatie te stimuleren en werken we samen in de stichting Groene Hart.
- Rond de grote steden werken we samen in het programma Groen Groeit Mee om bij nieuwe woningbouwontwikkelingen ook de ontwikkeling van recreatie mee te nemen.
- In het oosten van de provincie dragen we bij aan het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en zijn er vanuit natuurbeleid gelden beschikbaar om bij te dragen aan de recreatieve ontwikkeling van natuur.
- Sommige onderwerpen vragen een provinciebrede aanpak, zoals de routes (via het Routebureau) en het sturen op bezoek in samenwerking met de destiniemerketingorganisaties.
- Landelijk gaan we intensiever samenwerken om de positie van en aandacht voor recreatie te versterken, door met alle provincies en betrokken instanties de krachten te bundelen in de Landelijke Raad Recreatie & Toerisme.

b. De provincie werkt samen aan de inrichting van recreatiegebieden en recreatieve voorzieningen

De provincie blijft streven naar toegankelijke recreatieve voorzieningen voor iedereen (bereikbaarheid, sanitaire voorzieningen etc.). Om dit te bereiken, neemt de provincie deel aan de gemeenschappelijke regelingen Plassenschap Loosdrecht e.o. en Recreatieschap Stichtse Groenlanden. Daar heeft de provincie een directe medebepalende rol. Elders werken we samen in andere verbanden (bijv. Routebureau), zijn we soms subsidieverlener of haken we aan op provinciale ontwikkelingen zoals Groen Groeit Mee en UPLG. Voorbeelden hiervan zijn het Hollandse IJsselgebied, Kromme Rijn – Linielandschap en Noorderpark – Ruigenhoek.

c. De provincie stimuleert de aanleg van nieuw zwemwater

De provincie heeft een formele rol: ze wijst officiële zwemwaterlocaties aan en ziet daar toe op de (water)kwaliteit en veiligheid. De provincie heeft ook een informele rol: we zien een groeiende behoefte aan zwemwater en stimuleren andere partijen (gemeenten, recreatieschappen, terreinbeherende organisaties en particuliere grondeigenaren) om aanvragen voor nieuw zwemwater in te dienen.

d. De provincie blijft de structurele borging van beheer en onderhoud van voorzieningen agenderen

In de plannen voor nieuwe voorzieningen en recreatiegebieden wordt onvoldoende rekening gehouden met de toekomstbestendigheid van deze voorzieningen en gebieden. Daar waar wij een rol hebben in de totstandkoming van nieuwe gebieden, zijn duurzame afspraken over beheer en onderhoud vooraf een voorwaarde. Voor bestaande gebieden en voorzieningen geldt ook dat de provincie duurzame afspraken maakt over beheer en onderhoud. Dit kan op meerdere manieren, via:

- de Recreatieschappen, waar we sturen op een goed meerjarig overzicht van toekomstige baten en lasten van voorzieningen en afspraken maken over de meerjarige inzet op beheer en onderhoud;
- SNL-subsidie (voor particuliere grondeigenaren en terreinbeherende organisaties);
- De beheerovereenkomst voor voormalige Recreatie om de Stad-gebieden, waarin we met vijf gemeenten een aantal gebieden beheren en onderhouden.

- de recreatiezones. In de recreatiezones worden rode ontwikkelingen toegelaten die ervoor zorgen dat de exploitatie van een gebied betaald kan worden uit de opbrengsten van die rode ontwikkelingen.
- e. **De provincie stuurt op vakantieparken en recreatiewoningen die uitsluitend bedoeld zijn voor dag- en verblijfsrecreatie**

De provincie streeft ernaar dat alle vakantieparken vitaal zijn en een gezonde bedrijfsmatige exploitatie hebben. Als een vakantiepark niet meer gebruikt wordt voor dag- en verblijfsrecreatie, ondersteunen we vitalisering of transformatie naar een andere functie. Dat doen we in nauwe samenhang met andere beleidsterreinen/opgaven, waarbij we via het ruimtelijk spoor permanente bewoning verkennen en/of via het veiligheidsspoor ondermijning aanpakken.

2. **Wandelen, fietsen en varen**

a. **De provincie onderhoudt het Recreatief Hoofdrouthenetwerk (RHN)**

Het RHN bestaat uit een samenhangend geheel van (boven)regionale routes voor wandelen, fietsen en varen met toeristische overstappunten (TOP's). De provincie is eigenaar van het recreatief Fietsroutenetwerk delen van het Wandelroutenetwerk, draagt bij aan de routes en paden op de Utrechtse Heuvelrug en is deelnemer van het Routebureau. Vanuit mobiliteit is er daarnaast een provinciale verantwoordelijkheid voor het regionaal fietsnetwerk. De gemeenten gaan over lokale routes en ommetjes en zijn ook deelnemer van het Routebureau.

Het Routebureau is het centrale aanspreekpunt voor routegebonden recreatie in de provincie en heeft onder andere de taak om het RHN voor wandelen, fietsen en varen te beheren en onder de aandacht te brengen. Onder dit RHN vallen de routes en de TOPs, maar niet de paden waarover deze routes lopen: daarvoor ligt de verantwoordelijkheid bij de (grond)eigenaar. Ook de ruiterpaden en MTB-routes zijn geen onderdeel van het RHN: deze worden beheerd en onderhouden door stichtingen en terreinbeherende organisaties.

3. **Spreiden van en sturen op bezoek**

a. **De provincie stuurt op het bieden van recreatiemogelijkheden, maar dit kan niet altijd en overal**

De beschikbare ruimte in de provincie is beperkt en er zijn veel opgaven die daar een plek in moeten krijgen. Daarom houden we ook rekening met bestaande kaders op het gebied van natuurbescherming. Zonering is daarbij een van de mogelijke instrumenten.

b. **De provincie zet in op balans tussen vraag en aanbod**

Op dit moment zijn de vraag en het aanbod niet overal in balans. Daarom willen we spreiden: sommige locaties (zoals bepaalde natuur- en recreatiegebieden) ontzien en minder bekende/bezochte locaties voor het voetlicht brengen. Ook voor onze eigen inwoners, omdat zij niet altijd op hoogte zijn van alle vrijetijdsvoorzieningen en bezienswaardigheden in de eigen provincie.

c. **De provincie stuurt op passend bezoek**

We richten ons op bezoekers die passen bij het profiel en identiteit van de provincie Utrecht (en de verschillende deelgebieden). Hierbij ligt de focus op het aantrekken van bezoekers die interesse hebben in onze bijzondere steden en dorpen, cultuur, natuur en erfgoed. De samenwerkende destinationmarketingorganisaties (DMO's) hebben een uitvoerende rol bij het sturen op bezoek, soms met de provincie als opdrachtgever.

4. Bewegen en gezondheid

a. De provincie stimuleert een actieve en gezonde leefstijl

Om een actieve en gezonde leefstijl te stimuleren, zet de provincie in op twee sporen:

- Het toegankelijk en inclusief maken van sport en bewegen in de buitenruimte, onder meer door het ondersteunen van experimenten en voorbeeldprojecten.
- Kennisdeling met gemeenten, NOC*NSF, Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS), Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en andere partners binnen het Provinciaal Sportakkoord Utrecht.

Daarnaast zetten we in samenwerking met Energietransitie in op het verduurzamen van sportaccommodaties.